

FRONTISSA

Publicació digital de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana

Inici / Opinions

Energia, territori i acció local

Dimecres, 7 d'abril de 2021 a les 11:47h

Carles Riba i Romeva

La característica bàsica del moviment de centres d'estudis locals és que planteja les seves accions en l'àmbit de les comunitats locals i dels territoris. Les seves forteses són una concepció integrada d'aquestes accions (estudis del passat i del present, revalorització del patrimoni, potenciació de la cultura, redreçament social i econòmic) junt amb la capacitat d'activar les voluntats de la ciutadania.

Aquest escrit vol cridar l'atenció sobre el fet que l'actual crisi energètica i ambiental obre al moviment de centres d'estudis un nou gran repte, i també unes grans oportunitats, en relació al territori, als seus usos, a les activitats de proximitat i a la preservació dels seus valors naturals.

Fem servir galetes per garantir el funcionament del nostre lloc web, personalitzar anuncis i continguts, oferir funcions per a xarxes socials i analitzar el nostre trànsit. També compartim informació sobre l'ús que feu del lloc web amb les nostres xarxes socials, anuncis i socis d'anàlisi de dades. [Política de cookies](#)

[Configuració de les galetes](#)

Acceptar totes les galetes

L'energia rebuda es degrada i la Terra l'emet de nou a l'espai (fins i tot, durant la nit) en forma de radiació de baixa intensitat, de manera que el balanç energètic és nul. A causa dels gasos que componen l'atmosfera, es produeix un efecte hivernacle que situa la temperatura mitjana a la superfície de la Terra en 14 °C; sense atmosfera, aquesta temperatura baixaria a -18 °C i la vida no existiria.

L'era dels fòssils esdevindrà un parèntesi i la nova situació voldrà dir tornar a viure de l'energia de la radiació solar

Amb l'adveniment de la Revolució Industrial, els humans vam descobrir la manera d'utilitzar (cremar) els combustibles fòssils (carbó, petroli i gas) formats durant centenars de milions d'anys a partir de restes vegetals i animals. Les emissions de CO₂ i altres gasos, resultants d'aquesta combustió massiva, incrementen l'efecte hivernacle i la temperatura mitjana de la Terra, fet que està alternant el clima on es desenvolupen els ecosistemes que fan possible la subsistència humana.

El carbó, el petroli i el gas són encara el 80% del sistema energètic humà però, després de 200 anys, ens encaminem a la fi de l'era dels fòssils tant a causa de exhauriment dels recursos com per l'alteració insostenible del clima. L'urani, l'altra font d'energia no renovable, també està en vies d'exhauriment.

La transició energètica a les renovables

Ara, cal tornar a les fonts energètiques renovables; això sí, amb millors condicions que a la fi del segle XVIII ja que disposem d'un nou arsenal de coneixements i de tecnologies que ens ho faciliten.

L'era dels fòssils esdevindrà un parèntesi i la nova situació voldrà dir tornar a viure de l'energia de la radiació solar; i això s'ha de saber. La civilització dels combustibles fòssils es basa en un capital energètic acumulat que ha permès malgastar i créixer, sovint sense cap sentit; amb el retorn a les fonts renovables passarem altre cop a viure del flux (o salari) energètic que cada dia ens ofereix el Sol. Això obligarà a adequar els nostres anhels a aquestes disponibilitats limitades les quals, per cert, no concorden amb la nostra obstinació en fer créixer el PIB (o producte interior brut).

Fem servir galetes per garantir el funcionament del nostre lloc web, personalitzar anuncis i continguts, oferir funcions per a xarxes socials i analitzar el nostre trànsit. També compartim informació sobre l'ús que feu del lloc web amb les nostres xarxes socials, anuncis i socis d'anàlisi de dades. [Política de cookies](#)

[Configuració de les galetes](#)

Acceptar totes les galetes

urbans, un 2% de tot el territori (com a referència, l'agricultura n'ocupa el 25% i, l'àrea artificialitzada —zones urbanes i infraestructures—, el 6,5%).

Avui dia, el transport absorbeix a Catalunya el 38% de l'energia primària i el 45% de l'energia final. El sector serà fortament afectat per l'encariment respecte a altres activitats ja que les alternatives als derivats del petroli (que avui alimenten el 95% de transport) o bé són molt més costoses (biocarburants) o molt més difícils d'embarcar en els vehicles (bateries o hidrogen). Un transport més costós posarà en crisi aquella concepció de la globalització que tan sols busca externalitzar les activitats per obtenir salaris i matèries primeres més barates i per allunyar els impactes ambientals.

Energia i centres d'estudis locals

Amb la transició vers les energies renovables, tots els territoris tornen a guanyar centralitat. Apareixen els nous requeriments de captació d'energia i, amb la moderació del transport, es tendirà a recuperar recursos i activitats de proximitat (com l'agricultura o les indústries de productes bàsics), així com també la a preservar els serveis ecològics que presta gratuïtament la naturalesa.

Aquesta nova incidència de l'energia sobre el territori comporta un capgirament de conceptes: una central nuclear com les d'Ascó o la de Vandellós ocupen una àrea reduïda (unes poques hectàrees) amb urani extret de mines llunyanes i unes plantes de processament també en àrees reduïdes (un accident nuclear greu, però, podria fer inhabitable unes 300.000 hectàrees); en canvi, la substitució d'una d'aquestes centrals per fonts renovables demana entre 8.000 i 16.000 hectàrees de captadors fotovoltaics, segons la fracció d'energia elèctrica que s'usi en el mateix moment de captar-se o que s'acumuli (per exemple, com a hidrogen) per ser utilitzada més endavant.

Un dels avantatges de les fonts renovables és que són distribuïdes (el Sol incideix arreu) i escalables (des d'una fracció de m² fins a milers d'hectàrees). Catalunya té una població elevada distribuïda de forma molt desequilibrada ja que en les 5 comarques metropolitanes (6% del territori) hi viu el 64% de la població amb una densitat mitjana de 2.100 habitants per km² i, en canvi, en les 15 comarques menys

Fem servir galetes per garantir el funcionament del nostre lloc web, personalitzar anuncis i continguts, oferir funcions per a xarxes socials i analitzar el nostre trànsit. També compartim informació sobre l'ús que feu del lloc web amb les nostres xarxes socials, anuncis i socis d'anàlisi de dades. [Política de cookies](#)

[Configuració de les galetes](#)

Acceptar totes les galetes

ponderats de en relació a tots els usos dels sòls (ecosistèmics, agrícoles, forestals, urbans i també energètics), i on la gent dels territoris tingui la veu principal i s'obrin perspectives de redreçament social i econòmic per a les seves comunitats.

L'associació CMES (Col·lectiu per a un Nou Model Energètic i Social Sostenible), fundada el 2012 i que presideixo, té per objecte col·laborar en concebre i impulsar la transició energètica 100% de fonts renovables en l'horitzó 2050 a Catalunya i, des de fa poc (febrer de 2020), pertany a la CCEPC (Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana). La meua pertinença a CMES i la llarga vinculació amb centres d'estudis (CECBLL, CCEPC i CEESCA) m'han fet veure la importància estratègica d'establir col·laboracions entre aquestes entitats.

En la darrera convocatòria (2020) d'ajuts de l'IRMU per a l'organització de congressos, jornades, cursos, itineraris i trobades, CMES va presentar, junt amb el CECBLL (Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat), el CERÉ (Centre d'Estudis de Ribera d'Ebre) i ÀRB (Àmbit de Recerques del Berguedà), el projecte TRANSICIÓ ENERGÈTICA I TERRITORI (TEiT), que ha estat concedit i actualment està en fase de preparació.

El seu propòsit és prendre consciència d'aquesta nova realitat del territori en relació a l'energia i avançar en el camí d'establir un NOU PACTE TERRITORIAL A CATALUNYA QUE INCLOGUI L'ENERGIA RENOVABLE. Les 5 sessions d'aquest projecte (Inaugural, Taules Rodones de la Ribera d'Ebre, del Berguedà, i del Baix Llobregat, i Presentació de conclusions) seran obertes. Si els resultats són positius (i així ho fa veure la bona sintonia en les sessions preparatòries), CMES proposarà donar continuïtat a aquest projecte en anys posteriors en col·laboració amb altres centres d'estudis.

Carles Riba Romeva

President de CMES, Professor emèrit de la UPC

Fem servir galetes per garantir el funcionament del nostre lloc web, personalitzar anuncis i continguts, oferir funcions per a xarxes socials i analitzar el nostre trànsit. També compartim informació sobre l'ús que feu del lloc web amb les nostres xarxes socials, anuncis i socis d'anàlisi de dades. [Política de cookies](#)

[Configuració de les galetes](#)

Acceptar totes les galetes

1 de desembre de 2020

DESCARREGA'T EL PDF

HEMEROTECA

Últimes notícies

El Canal de la Infanta

Museu al carrer

Onada Edicions

Fem servir galetes per garantir el funcionament del nostre lloc web, personalitzar anuncis i continguts, oferir funcions per a xarxes socials i analitzar el nostre trànsit. També compartim informació sobre l'ús que feu del lloc web amb les nostres xarxes socials, anuncis i socis d'anàlisi de dades. [Política de cookies](#)

[Configuració de les galetes](#)

Acceptar totes les galetes

Segueix-nos

Suscripció al butlletí

ALTA

He llegit i accepto el tractament de dades

[Qui som](#) [Contacte](#) [Avís legal](#) [Política de privacitat](#) [Política de privacitat de xarxes socials](#) [Política de cookies](#)

Fem servir galetes per garantir el funcionament del nostre lloc web, personalitzar anuncis i continguts, oferir funcions per a xarxes socials i analitzar el nostre trànsit. També compartim informació sobre l'ús que feu del lloc web amb les nostres xarxes socials, anuncis i socis d'anàlisi de dades. [Política de cookies](#)

[Configuració de les galetes](#)

Acceptar totes les galetes